

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการปฏิบัติตนในงานสาธารณสุขมูลฐานของแม่บ้าน ชุมชนศรีท้าวหัวฝาย ตำบลช้างคลาน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ใช้เวลาในการวิจัยทั้งหมด 6 เดือน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนสิงหาคม 2535 หลังจากนั้นได้ทำการวิเคราะห์ และเสนอผลโดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของแม่บ้าน ประกอบด้วย อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ และจำนวนบุตร

2. ความรู้และการปฏิบัติตนในงานสาธารณสุขมูลฐานของแม่บ้าน ด้านการอนามัยแม่และเด็กและการวางแผนครอบครัว การโภชนาการ การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค การสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมและการจัดหาน้ำสะอาด การควบคุมและป้องกันโรคในท้องถิ่น การส่งเสริมสุขภาพฟัน และการส่งเสริมสุขภาพจิต

3. ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ และการปฏิบัติตนในงานสาธารณสุขมูลฐานของแม่บ้านในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านการอนามัยแม่และเด็กและการวางแผนครอบครัว การโภชนาการ การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค การสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมและการจัดหาน้ำสะอาด การควบคุมและป้องกันโรคในท้องถิ่น การส่งเสริมสุขภาพฟัน และการส่งเสริมสุขภาพจิต

เกณฑ์การวิเคราะห์

ด้านความรู้ แบ่งความรู้ในงานสาธารณสุขมูลฐานเป็น 2 ระดับ โดยใช้คะแนนเฉลี่ย (Mean) ของกลุ่มเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง คือ ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับและสูงกว่าค่าเฉลี่ยขึ้นไปเป็นผู้ที่มีความรู้ดี ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยถือว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ไม่ดี โดยมีการแบ่งคะแนนความรู้แต่ละด้านตามค่าเฉลี่ยของกลุ่มดังนี้

1. การอนามัยแม่และเด็กและการวางแผนครอบครัว (20 คะแนน)

ดี	ได้แก่	ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับและสูงกว่า	14	คะแนน
ไม่ดี	ได้แก่	ผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า	14	คะแนน

2. การโภชนาการ (10 คะแนน)

ดี	ได้แก่	ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับและสูงกว่า	7	คะแนน
ไม่ดี	ได้แก่	ผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า	7	คะแนน

3. การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค (10 คะแนน)

ดี	ได้แก่	ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับและสูงกว่า	9	คะแนน
ไม่ดี	ได้แก่	ผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า	9	คะแนน

4. การสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมและการจัดหาน้ำสะอาด (10 คะแนน)

ดี	ได้แก่	ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับและสูงกว่า	9	คะแนน
ไม่ดี	ได้แก่	ผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า	9	คะแนน

5. การควบคุมและป้องกันโรคในท้องถิ่น (10 คะแนน)

ดี	ได้แก่	ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับและสูงกว่า	9	คะแนน
ไม่ดี	ได้แก่	ผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า	9	คะแนน

6. การส่งเสริมสุขภาพฟัน (10 คะแนน)

ดี	ได้แก่	ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับและสูงกว่า	8	คะแนน
ไม่ดี	ได้แก่	ผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า	8	คะแนน

7. การส่งเสริมสุขภาพจิต (10 คะแนน)

ดี	ได้แก่	ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับและสูงกว่า	9	คะแนน
ไม่ดี	ได้แก่	ผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า	9	คะแนน

ด้านการปฏิบัติ แบ่งการปฏิบัติในงานสาธารณสุขมูลฐานเป็น 2 ระดับ โดยใช้คะแนนเฉลี่ย (Mean) ของกลุ่มเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง คือ ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับและสูงกว่าค่าเฉลี่ยขึ้นไปเป็นผู้ที่ปฏิบัติตามดี ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย เป็นผู้ที่ปฏิบัติตามไม่ดี โดยมีการแบ่งคะแนนการปฏิบัติแต่ละด้านตามค่าเฉลี่ยของกลุ่มดังนี้

1. การอนามัยแม่และเด็กและการวางแผนครอบครัว (16 คะแนน)

ดี	ได้แก่	ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับและสูงกว่า	12 คะแนน
ไม่ดี	ได้แก่	ผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า	12 คะแนน

2. การโภชนาการ (9 คะแนน)

ดี	ได้แก่	ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับและสูงกว่า	5 คะแนน
ไม่ดี	ได้แก่	ผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า	5 คะแนน

3. การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค (6 คะแนน)

ดี	ได้แก่	ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับ	6 คะแนน
ไม่ดี	ได้แก่	ผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า	6 คะแนน

4. การสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมและการจัดหาน้ำสะอาด (8 คะแนน)

ดี	ได้แก่	ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับและสูงกว่า	6 คะแนน
ไม่ดี	ได้แก่	ผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า	6 คะแนน

5. การควบคุมและป้องกันโรคในท้องถิ่น (6 คะแนน)

ดี	ได้แก่	ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับและสูงกว่า	4 คะแนน
ไม่ดี	ได้แก่	ผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า	4 คะแนน

6. การส่งเสริมสุขภาพฟัน (6 คะแนน)

ดี	ได้แก่	ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับและสูงกว่า	3 คะแนน
ไม่ดี	ได้แก่	ผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า	3 คะแนน

7. การส่งเสริมสุขภาพจิต (8 คะแนน)

ดี	ได้แก่	ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับและสูงกว่า	5 คะแนน
ไม่ดี	ได้แก่	ผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า	5 คะแนน

1. ข้อมูลพื้นฐานของแม่บ้าน

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของแม่บ้านจำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน (N = 87)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
อายุ (ปี)		
15 - 24	21	24.1
25 - 29	18	20.7
30 - 34	26	29.9
35 - 39	14	16.1
40 - 44	8	9.2
อายุเฉลี่ย = 30.8 ปี		
ศาสนา		
พุทธ	82	94.2
คริสต์	4	4.6
อิสลาม	1	1.2
การศึกษา		
ไม่ได้เรียน	7	8.0
ป.1 - ป.4	38	43.6
ป.5 - ป.6	18	20.7
ม.1 - ม.3	18	20.7
ม.4 - ม.6	3	3.5
สูงกว่า ม.6	3	3.5

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของแม่บ้านจำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน (ต่อ) (N = 87)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพสมรส		
คู่	76	87.3
หม้าย	4	4.6
หย่า	4	4.6
แยก	3	3.5
อาชีพ		
รับจ้าง	44	50.6
ค้าขาย	23	26.4
รับราชการ	1	1.2
แม่บ้าน	12	13.8
อื่น ๆ	7	8.0
รายได้ครอบครัวต่อเดือน (บาท)		
น้อยกว่า 1,000	2	2.3
1,000 - 2,000	26	29.9
2,001 - 3,000	25	28.7
3,001 - 4,000	16	18.4
4,001 - 5,000	12	13.8
5,000 ขึ้นไป	6	6.9
รายได้ครอบครัวต่อเดือนเฉลี่ย = 2,822.18 บาท		

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของแม่บ้านจำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน (ต่อ) (N = 87)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนบุตร (คน)		
1	41	47.1
2	29	33.4
3	13	14.9
4	4	4.6
เฉลี่ยจำนวนบุตรแต่ละครอบครัว = 2 คน		

หมายเหตุ อาชีพอื่น ๆ* ได้แก่ เย็บผ้า ซักผ้า ปักผ้า

จากตาราง 1 พบว่าแม่บ้านส่วนใหญ่อายุอยู่ในช่วง 30 - 34 ปี ร้อยละ 29.9 อายุสูงสุด 44 ปี อายุต่ำสุด 20 ปี เฉลี่ยอายุของแม่บ้านกลุ่มนี้ 30.8 ปี นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 94.2 ระดับการศึกษาแม่บ้านพบว่าอยู่ในระดับ ป.1 - ป.4 มากที่สุดร้อยละ 43.6 การศึกษาสูงกว่า ม. 6 มีเพียงร้อยละ 3.5 และไม่ได้เรียนหนังสือมีถึงร้อยละ 8 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสถึงร้อยละ 87.3 มีอาชีพรับจ้างพบมากที่สุด คือ ร้อยละ 50.6 และรองลงมาคือ อาชีพค้าขาย รายได้ของครอบครัวต่ำสุด 700 บาท สูงสุด 15,000 บาท รายได้โดยเฉลี่ย 2,822.18 บาทต่อเดือน และจำนวนบุตรมี 1 คน มากที่สุดร้อยละ 47.1 โดยเฉลี่ยมีบุตรครอบครัวละ 2 คน

Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

2. ความรู้และการปฏิบัติในงานสาธารณสุขมูลฐานของแม่บ้าน

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย จำนวน และร้อยละของแม่บ้าน จำแนกตามความรู้ในงานสาธารณสุขมูลฐาน (N = 87)

งานสาธารณสุขมูลฐาน	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	ความรู้	
			ดี	ไม่ดี
การอนามัยแม่และเด็กและ การวางแผนครอบครัว	20	13.97	51 (58.6)	36 (41.4)
การโภชนาการ	10	7.41	69 (79.3)	18 (20.7)
การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค	10	9.31	75 (86.2)	12 (13.8)
การสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมและ การจัดทำน้ำสะอาด	10	9.08	68 (78.2)	19 (21.8)
การควบคุมและป้องกันโรค ในท้องถิ่น	10	9.38	75 (86.2)	12 (13.8)
การส่งเสริมสุขภาพฟัน	10	7.61	54 (62.1)	33 (37.9)
การส่งเสริมสุขภาพจิต	10	9.36	68 (78.2)	19 (21.8)

$$\bar{x} = 65.91$$

$$S.D. = 4.49$$

จากตาราง 2 ในการศึกษาความรู้ในงานสาธารณสุขมูลฐานของแม่บ้าน จากคะแนนเต็ม 80 พบว่าแม่บ้านมีความรู้ในงานสาธารณสุขมูลฐานเฉลี่ย 65.91 และมีความรู้ดีในเรื่องการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค และการควบคุมและป้องกันโรคในท้องถิ่นเท่ากับ ร้อยละ 86.2 ส่วนความรู้เรื่องการอนามัยแม่และเด็กและการวางแผนครอบครัว และการส่งเสริมสุขภาพฟัน แม่บ้านมีความรู้ดีเพียงร้อยละ 58.6 และ 62.1 ตามลำดับ

ตาราง 3 จำนวน และร้อยละของแม่บ้าน จำแนกตามความรู้ เกี่ยวกับการอนามัยแม่และเด็ก และการวางแผนครอบครัว (N = 87)

การอนามัยแม่และเด็ก และ การวางแผนครอบครัว	ความรู้	
	ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง
การอนามัยแม่และเด็ก		
ควรไปฝากครรภ์ทันทีเมื่อทราบว่าตั้งครรภ์	79 (90.8)	8 (9.2)
การฝากครรภ์ทำให้ช่วยลดอาการแทรกซ้อน ในระหว่างตั้งครรภ์	77 (88.5)	10 (11.5)
ควรไปฝากครรภ์อย่างน้อย 4 ครั้งตามนัด ปวดศีรษะ ตามืด เป็นอาการปกติที่จะพบ ได้ในระหว่างตั้งครรภ์	63 (72.4)	24 (27.6)
การซื้อยาแก้ไข้กินเองระหว่างตั้งครรภ์ ไม่มีผลต่อเด็กในครรภ์	50 (57.5)	37 (42.5)
หญิงมีครรภ์ควรรับประทานอาหารครบ 5 หมู่ ได้แก่ ประเภทเนื้อสัตว์ แป้ง และ น้ำตาล ผัก ผลไม้ และไขมัน	64 (73.6)	23 (26.4)
หญิงมีครรภ์ไม่ควรรับประทานได้แก่ อาหารที่หญิงมีครรภ์ไม่ควรรับประทานได้แก่ อาหารหมักดอง รสเผ็ด และไขมัน	85 (97.7)	2 (2.3)
หญิงมีครรภ์ควรได้รับวัคซีนป้องกันโรค บาดทะยัก 2 ครั้ง	16 (18.4)	71 (81.6)
	77 (88.5)	10 (11.5)

ตาราง 3 จำนวน และร้อยละของแม่บ้าน จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการอนามัยแม่และเด็ก และการวางแผนครอบครัว (ต่อ) (N = 87)

การอนามัยแม่และเด็ก และ การวางแผนครอบครัว	ความรู้	
	ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง
หลังคลอดเดือนครึ่ง ควรไปรับการตรวจ		
สุขภาพทั่วไปและตรวจภายในช่องคลอด	81 (93.1)	6 (6.9)
หลังคลอดมีน้ำคาวปลาจนถึง 1 เดือน		
เป็นอาการปกติ	24 (27.6)	63 (72.4)
หลังคลอดควรรับประทานยาแดงเหล้า		
เพื่อช่วยขับน้ำคาวปลา	42 (48.3)	45 (51.7)
หลังคลอดควรกินอาหารประเภทเนื้อสัตว์		
แป้ง และน้ำตาล ผัก ผลไม้ และไขมัน	71 (81.6)	16 (18.4)
หลังคลอดควรอยู่ไฟและงดของแสลง เช่น		
ไข่ เนื้อสัตว์	18 (20.7)	69 (79.3)
นมแม่มีสารอาหารครบถ้วน สะอาด		
ปลอดภัย สะดวก และประหยัด	86 (98.8)	1 (1.2)
ก่อนให้นมแก่ลูกทุกครั้ง ต้องล้างมือ		
ล้างเต้านม และเช็ดหัวนมให้สะอาด	86 (98.8)	1 (1.2)
ควรเริ่มอาหารอื่นนอกจากนมแม่ เมื่อเด็ก		
อายุครบ 7 วัน	64 (73.6)	23 (26.4)

ตาราง 3 จำนวน และร้อยละของแม่บ้าน จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการอนามัยแม่และเด็ก และการวางแผนครอบครัว (ต่อ) (N = 87)

การอนามัยแม่และเด็ก และ การวางแผนครอบครัว	ความรู้	
	ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง
การวางแผนครอบครัว		
หลังคลอดเดือนครึ่งควรมุมกำเนิด	79 (90.8)	8 (9.2)
<u>ยาเม็ดคุมกำเนิด</u> (N = 33)		
ยาเม็ดคุมกำเนิดต้องกินทุกวันจึงจะป้องกัน ไม่ให้มีลูกได้	31 (93.9)	2 (6.1)
อาการที่อาจเกิดขึ้นได้หลังกินยาเม็ดคุม กำเนิดในระยะ 2-3 เดือนแรก คือ เวียนศีรษะ คลื่นไส้ เลือดออกเล็กน้อย ก่อนมีประจำเดือนถือเป็นอาการปกติ	22 (66.7)	11 (33.3)
ยาเม็ดคุมกำเนิดทำให้เป็นหมันตลอดไป	19 (57.6)	14 (42.4)
<u>ยาฉีดคุมกำเนิด</u> (N = 13)		
อาการที่อาจเกิดได้หลังฉีดยาคุมกำเนิดคือ เลือดออกกระปริดกระปรอย หรืออาจ ไม่มีประจำเดือน	10 (76.9)	3 (23.1)
เมื่อหยุดใช้ยาฉีดคุมกำเนิด การตั้งครรภ์ อาจช้าไปประมาณ 3 - 12 เดือน	8 (61.5)	5 (38.5)
ยาฉีดคุมกำเนิดเป็นสาเหตุของมะเร็ง	6 (46.1)	7 (53.9)

ตาราง 3 จำนวน และร้อยละของแม่บ้าน จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการอนามัยแม่และเด็ก และการวางแผนครอบครัว (ต่อ) (N = 87)

การอนามัยแม่และเด็ก และ การวางแผนครอบครัว	ความรู้	
	ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง
<u>ห้วงอนามัย</u> (N = 9)		
ห้วงอนามัยคือ ห้วงที่ใส่ไว้ในโพรงมดลูก แล้วทำให้ไม่มีลูก	7 (77.8)	2 (22.2)
หลังใส่ห้วงอนามัย 2-3 เดือนแรก อาจมี อาการปวดท้องบริเวณท้องน้อย หรือ มีประจำเดือนมากกว่าปกติ อาการ เหล่านี้จะหายเอง	5 (55.6)	4 (44.4)
ห้วงอนามัยจะกีดขวางการร่วมเพศ	6 (66.7)	3 (33.3)
<u>การทำหมันหญิง</u> (N = 24)		
การทำหมันหญิงคือ การทำให้ท่อรังไข่ทั้ง 2 ข้างตีบ หรืออุดตันทำให้ไข่และอสุจิไม่ สามารถพบกัน จึงไม่เกิดการตั้งครรภ์	22 (91.7)	2 (8.3)
การทำหมันหญิง ทำให้ความรู้สึกทางเพศ ลดลง	16 (66.7)	8 (33.3)
ทำหมันแล้วจะทำงานหนักไม่ได้	16 (66.7)	8 (33.3)

จากตาราง 3 ในการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการอนามัยแม่และเด็กและการวางแผนครอบครัว พบว่า แม่บ้านส่วนใหญ่มีความรู้ถูกต้องมากที่สุด ในเรื่องอาหารที่หญิงมีครรภ์ควรรับประทานร้อยละ 97.7 รองลงมาได้แก่ ควรไปฝากครรภ์ทันทีเมื่อทราบว่าตั้งครรภ์ร้อยละ 90.8 และแม่บ้านมีความรู้ไม่ถูกต้องมากที่สุด ในเรื่องอาหารที่หญิงมีครรภ์ไม่ควรรับประทานร้อยละ 81.6 รองลงมาได้แก่ การอยู่ไฟหลังคลอด และงดของแสลงร้อยละ 79.3 และระยะเวลาการมีน้ำคาวปลาร้อยละ 72.4 ส่วนการวางแผนครอบครัวแม่บ้านมีความรู้ถูกต้องในวิธีการคุมกำเนิดที่ตนเองกำลังใช้อยู่ ได้แก่ ยาเม็ดคุมกำเนิด ยาฉีดคุมกำเนิด ห่วงอนามัย และการทำหมันหญิง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของแม่บ้านจำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการโภชนาการ (N = 87)

การโภชนาการ	ความรู้	
	ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง
การกินอาหารที่ถูกต้อง จะทำให้ร่างกาย สมบูรณ์ แข็งแรง มีความต้านทานโรค	84 (96.5)	3 (3.5)
ในวันหนึ่งควรรับประทานอาหารประเภท เนื้อสัตว์ แป้งและน้ำตาล ผัก ผลไม้ และไขมัน	83 (95.4)	4 (4.6)
วิธีประกอบอาหารเพื่อสงวนคุณค่าอาหาร ประเภทเนื้อสัตว์คือ ต้มล้างก่อนหั่น	77 (88.5)	10 (11.5)
อาหารประเภทเนื้อสัตว์ ต้องทำให้สุกดี ก่อนที่จะรับประทาน	74 (85.1)	13 (14.9)
ผักทุกชนิดต้องล้างก่อนปอกหรือหั่น	75 (86.2)	12 (13.8)
การทำให้ผักสุกควรต้มนาน ๆ เพื่อให้ละลาย ยาฆ่าแมลงที่ตกค้างอยู่	40 (46.0)	47 (54.0)
ผลไม้ทุกชนิดต้องล้างทิ้งเปลือกให้สะอาด	81 (93.1)	6 (6.9)
การข้าวขาวควรล้าง 2-3 ครั้งจนสะอาด	32 (36.8)	55 (63.2)
ข้าวเหนียวควรแช่นาน 3 ชั่วโมง หรือ แช่น้ำอุ่นครึ่งชั่วโมงก่อนหึ่ง	48 (55.2)	39 (44.8)
การจัดเตรียมอาหารประเภทแทนนม ปลาจ๋า ลาบ กุ้ง และปลาจ่อม จะทำให้สุกเป็น บางครั้ง	38 (43.7)	49 (56.3)

จากตาราง 4 ในการศึกษาความรู้เกี่ยวกับโภชนาการของแม่บ้าน พบว่าแม่บ้านส่วนใหญ่มีความรู้ถูกต้องมากที่สุด ในเรื่องประโยชน์ของการกินอาหารที่ถูกต้องร้อยละ 96.5 รองลงมาได้แก่ อาหารที่ควรรับประทานประจำวันและการล้างผลไม้ทุกชนิด ร้อยละ 95.4 และ 93.1 ตามลำดับ และแม่บ้านส่วนใหญ่มีความรู้ไม่ถูกต้อง ในเรื่องการทำให้ผักสุก ร้อยละ 54 การซาวข้าวก่อนหุงต้มร้อยละ 63.2 และการจัดเตรียมอาหาร ประเภทแกงหม้อปลา ร้า ลาบ กุ้ง และปลาจ่อม ร้อยละ 56.3

The logo of Chiang Mai University is a circular emblem. In the center is a stylized elephant facing left, with a flame-like symbol above its head. The emblem is surrounded by a circular border containing the text 'CHIANG MAI UNIVERSITY 1964' at the bottom and Thai script at the top. There are also decorative floral motifs on the sides.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของแม่บ้านจำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค
(N = 87)

การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค	ความรู้	
	ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง
การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค คือ การที่ เด็กได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรค เด็กแรกเกิดถึง 1 เดือนควรได้รับการ ฉีดวัคซีนป้องกันวัณโรค	85 (97.7)	2 (2.3)
เด็กอายุ 2 - 3 เดือนควรได้รับวัคซีน ป้องกันโรคคอตีบ ไอกรน บาดทะยัก และโปลิโอ	85 (97.7)	2 (2.3)
เด็กควรได้รับวัคซีนป้องกันโรคหัดเมื่ออายุ 9 - 12 เดือน	82 (94.2)	5 (5.8)
ถ้าเด็กได้รับวัคซีนป้องกันโรคคอตีบ ไอกรน บาดทะยัก และโปลิโอไม่ครบ เด็กจะ ไม่มีภูมิคุ้มกันต่อโรคเหล่านั้น	77 (88.5)	10 (11.5)
หลังจากเด็กได้รับวัคซีนป้องกันโรค แล้ว อาจมีอาการไข้ งอแง ร้องกวน บริเวณที่ฉีดบวมแดง และเจ็บ	85 (97.7)	2 (2.3)
ถ้าเด็กมีไข้ควรเช็ดตัวและให้ดื่มน้ำมาก ๆ หากมีไข้สูงให้ยาลดไข้ได้	85 (97.7)	2 (2.3)

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของแม่บ้านจำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค
(ต่อ) (N = 87)

การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค	ความรู้	
	ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง
หลังเด็กได้รับวัคซีนป้องกันวัณโรค ควร รักษาผิวหนังบริเวณที่ฉีดให้สะอาด อย่า บ่งหรือใส่ยาที่ตุ่มหนอง	79 (90.8)	8 (9.2)
ควรนำเด็กไปรับวัคซีนตามนัด และได้รับ เหมาะสมตามวัย	87 (100)	-
ถ้าไม่ได้นำเด็กไปรับวัคซีนตามนัดสามารถ นำเด็กไปรับวัคซีนต่อจนครบชุดได้ โดย ไม่ต้องเริ่มต้นใหม่	56 (64.4)	31 (35.6)

ตาราง 5 ในการศึกษาความรู้เกี่ยวกับสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค พบว่าแม่บ้านทุกคนที่ศึกษามีความรู้ถูกต้องในเรื่องการนำเด็กไปรับวัคซีนตามนัด และได้รับเหมาะสมตามวัย และส่วนใหญ่ร้อยละ 97.7 มีความรู้ในเรื่องการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค เด็กแรกเกิดถึง 1 เดือนควรได้รับวัคซีนป้องกันวัณโรค อายุ 2 - 3 เดือนควรได้รับวัคซีนป้องกันโรคคอตีบ ไอกรน บาดทะยัก และโปลิโอ อาการที่อาจเกิดขึ้นหลังได้รับวัคซีน การปฏิบัติเมื่อเด็กมีไข้ และมีความรู้ถูกต้องในเรื่องการนำเด็กไปรับวัคซีนต่อจนครบชุดโดยไม่ต้องเริ่มต้นใหม่ เพียงร้อยละ 64.4

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละของแม่บ้านจำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม และการจัดหาน้ำสะอาด (N = 87)

การสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม และการจัดหาน้ำสะอาด	ความรู้	
	ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง
ห้องทุกห้องภายในบ้านควรมีแสงสว่าง ส่องเข้าถึงและมีการระบายอากาศ อย่างเพียงพอ	87 (100)	-
การกำจัดขยะมูลฝอย ทำให้ไม่เป็นแหล่ง เพาะพันธุ์แมลงวัน และเป็นแหล่ง อาหาร ที่พื้กอาศัยของหนู	87 (100)	-
การกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้องลักษณะ คือ กองบนพื้นแล้วเผา	47 (54.0)	40 (46.0)
ถังรองรับขยะควรมีฝาปิดมิดชิดเพื่อป้องกัน แมลงวันตอม	85 (97.7)	2 (2.3)
วิธีการกำจัดน้ำโสโครก ได้แก่ การปล่อย น้ำให้ไหลตามรางระบายน้ำและไหลลงสู่ บ่อซึม	73 (83.9)	14 (16.1)
การใช้ส้วมซึมหรือส้วมราดน้ำเป็นวิธีการ กำจัดอุจจาระที่ถูกต้องหลักสุขาภิบาล	83 (95.4)	4 (4.6)
ส้วมจะต้องอยู่ห่างจากแหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้ อย่างน้อย 30 เมตร หรือ 15 วา	77 (88.5)	10 (11.5)

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละของแม่บ้านจำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม และการจัดหาน้ำสะอาด (ต่อ) (N = 87)

การสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม และการจัดหาน้ำสะอาด	ความรู้	
	ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง
การถ่ายอุจจาระลงในส้วมสามารถป้องกัน		
โรคทางเดินอาหาร และพยาธิลำไส้	80 (92.0)	7 (8.0)
น้ำดื่ม น้ำใช้ต้อง เป็นน้ำที่สะอาดและปลอดภัย		
น้ำสะอาดในครอบครัว ได้แก่ น้ำดื่ม		
น้ำฝน น้ำประปาและน้ำบ่อที่ถูกสุขลักษณะ	81 (93.1)	6 (6.9)
วิธีการทำน้ำให้สะอาด ได้แก่ การต้ม		
การกรอง การใช้คลอรีนทำลายเชื้อโรค	83 (95.4)	4 (4.6)

จากตาราง 6 ในการศึกษาความรู้เกี่ยวกับสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมและการจัดหาน้ำสะอาด พบว่าแม่บ้านทุกคนที่ศึกษามีความรู้ถูกต้องในเรื่องแสงสว่างและการระบายอากาศของห้อง รวมทั้งประโยชน์ของการกำจัดขยะมูลฝอย และแม่บ้านส่วนใหญ่มีความรู้ถูกต้องในเรื่องถึงรองรับขยะร้อยละ 97.7 การใช้ส้วมที่มีร้อยละ 95.4 ประโยชน์ของการถ่ายอุจจาระลงในส้วมร้อยละ 92 น้ำดื่ม น้ำใช้ที่สะอาด และปลอดภัยร้อยละ 93.1 และวิธีการทำน้ำให้สะอาดร้อยละ 95.4

ตาราง 7 จำนวน และร้อยละของแม่บ้าน จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการควบคุมและป้องกันโรคในท้องถิ่น (N = 87)

การควบคุมและป้องกันโรคในท้องถิ่น	ความรู้	
	ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง
โรคอุจจาระร่วงเป็นโรคระบบทางเดินอาหาร	77 (88.5)	10 (11.5)
แมลงวันเป็นแมลงนำเชื้อที่เป็นสาเหตุของโรคอุจจาระร่วง	86 (98.8)	1 (1.2)
การป้องกันโรคอุจจาระร่วงวิธีหนึ่ง คือ ก่อนรับประทานอาหาร และรับประทานอาหารต้องล้างมือให้สะอาดทุกครั้ง	85 (97.7)	2 (2.3)
การรับประทานอาหาร และดื่มน้ำที่สะอาดช่วยป้องกันโรคอุจจาระร่วงได้	85 (97.7)	2 (2.3)
สาเหตุของโรคใช้เมล็ดออกเกิดจากยุงลาย	87 (100)	-
ยุงลายจะวางไข่ในแอ่งน้ำที่ไม่มีฝาปิดและภาชนะที่มีน้ำขัง	86 (98.8)	1 (1.2)
แมลงสาบทำให้เกิดโรคระบบทางเดินอาหาร เช่น โรคบิด และอาหารเป็นพิษ	63 (72.4)	24 (27.6)
การเก็บอาหารให้มิดชิด เป็นการควบคุมแมลงสาบวิธีหนึ่ง	87 (100)	-
หนูสามารถนำโรคมาสู่คนได้	86 (98.8)	1 (1.2)
ความสะอาดภายในบ้าน และบริเวณบ้านช่วยควบคุมหนูได้	80 (92.0)	7 (8.0)

จากตาราง 7 ในการศึกษาความรู้ เกี่ยวกับการควบคุมและป้องกันโรคในท้องถิ่น พบว่า แม่บ้านทุกคนที่ศึกษามีความรู้ในเรื่องสาเหตุของโรคไข้เลือดออก รวมทั้งการเก็บอาหารให้มิดชิด และแม่บ้านส่วนใหญ่มีความรู้ถูกต้อง ในเรื่องแมลงวันเป็นแมลงนำเชื้อโรค อูจจาระร่วง การวางไข่ของยุงลาย และหน้าโรคมาสู่คนเท่ากัน คือ ร้อยละ 98.8 วิธีป้องกันโรคอูจจาระร่วงร้อยละ 97.7 และวิธีการควบคุมหนูร้อยละ 92

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตาราง 8 จำนวน และร้อยละของแม่บ้าน จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพฟัน
(N = 87)

การส่งเสริมสุขภาพฟัน	ความรู้	
	ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง
โรคฟันผุเกิดจากกรดที่เกิดขึ้นภายในปาก หลังรับประทานอาหาร	77 (88.5)	10 (11.5)
โรคเหงือกอักเสบเกิดจากมีหินปูนเกาะที่ตัวฟัน	74 (85.1)	13 (14.9)
การกินอาหารครบ 5 หมู่ จะช่วยป้องกัน โรคฟันผุ และโรคเหงือกอักเสบ	68 (78.2)	19 (21.8)
การรักษาความสะอาดปากและฟันที่ดี คือ การแปรงฟันถูกวิธี	86 (98.8)	1 (1.2)
การแปรงฟันถูกวิธี คือ ฟันล่างบดขึ้น ฟันบนบดลง	85 (97.7)	2 (2.3)
ควรแปรงฟันวันละ 2 ครั้งและก่อนนอน	8 (9.2)	79 (90.8)
ควรแปรงฟันหรือบ้วนปากแรงๆ ทันทีหลัง รับประทานอาหาร และก่อนนอน	67 (77.0)	20 (23.0)
การกินอาหารเป็นเวลา และมีประโยชน์ จะทำให้สุขภาพปากและฟันดี	65 (74.7)	22 (25.3)
ควรไปตรวจสุขภาพปากและฟันเมื่อปวดฟัน หรือเหงือกอักเสบเท่านั้น	43 (49.4)	44 (50.6)
ควรไปตรวจสุขภาพปากและฟันสม่ำเสมอ อย่างน้อยทุก 6 เดือนหรือปีละครั้ง	79 (90.8)	8 (9.2)

จากตาราง 8 ในการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพฟัน พบว่าแม่บ้านส่วนใหญ่มีความรู้ถูกต้องมากที่สุด ในเรื่องการรักษาความสะอาดปากและฟันที่ดีร้อยละ 98.8 รองลงมาได้แก่ วิธีการแปรงฟันที่ถูกร้อยละ 97.7 และการไปตรวจสุขภาพปากและฟันสม่ำเสมอร้อยละ 90.8 และแม่บ้านส่วนใหญ่มีความรู้ไม่ถูกต้อง ในเรื่องจำนวนครั้งของการแปรงฟันต่อวัน และการไปตรวจสุขภาพปากและฟันเมื่อปวดฟันหรือเหงือกอักเสบร้อยละ 90.8 และ 50.6 ตามลำดับ

The logo of Chiang Mai University is a circular emblem. In the center is a stylized elephant facing left, with a flame-like symbol above its head. The text "CHIANG MAI UNIVERSITY 1964" is written around the bottom inner edge of the circle. There are decorative floral motifs on the left and right sides of the circle.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตาราง 9 จำนวน และร้อยละของแม่บ้าน จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพจิต
(N = 87)

การส่งเสริมสุขภาพจิต	ความรู้	
	ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง
สุขภาพจิตคือ การปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม ได้อย่างเป็นสุข	77 (88.5)	10 (11.5)
สุขภาพจิตสามารถที่จะบำรุงรักษาได้ เช่นเดียวกับสุขภาพกาย	79 (90.8)	8 (9.2)
คนที่มีสุขภาพจิตดีจะมีความคิดดี มีอารมณ์ มั่นคง และมีความสามารถในการ ทำงาน	84 (96.5)	3 (3.5)
การรู้จักผ่อนคลายอารมณ์จะช่วยให้ชีวิตมี ความสุขขึ้น	87 (100)	- -
การสร้างเสริมกำลังใจให้เข้มแข็ง จะ ทำให้สุขภาพจิตดี	80 (92.0)	7 (8.0)
ความพอใจต่อสิ่งแวดล้อมของตน และไม่ เบียดเบียนต่อเหตุการณ์ใด ๆ เป็นการ เสริมกำลังใจวิธีหนึ่ง	79 (90.8)	8 (9.2)
ในวันหนึ่งๆ ควรหาโอกาสพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อไม่ให้เกิดความเครียด	87 (100)	- -
การออกกำลังกายเป็นประจำทุกวัน ทำให้ ร่างกายแข็งแรงคลายความเครียดได้	81 (93.1)	6 (6.9)

ตาราง 9 จำนวน และร้อยละของแม่บ้าน จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพจิต
(ต่อ) (N = 87)

การส่งเสริมสุขภาพจิต	ความรู้	
	ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง
การลดความไม่สบายใจหรือความวิตกกังวล ทำได้โดยการพูดคุยกับบุคคลใกล้ชิด	80 (92.0)	7 (8.0)
การรู้จักผ่อนคลายอารมณ์ พอใจในงาน หรือหน้าที่ของตน และสิ่งแวดล้อมเป็น การบำรุงรักษาสุขภาพจิต	81 (93.1)	6 (6.9)

จากตาราง 9 ในการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพจิต พบว่าแม่บ้าน
ทุกคนที่ศึกษามีความรู้ถูกต้อง ในเรื่องการรู้จักผ่อนคลายอารมณ์ รวมทั้งการพักผ่อนหย่อนใจ
ประจำวัน และแม่บ้านส่วนใหญ่มีความรู้ถูกต้องมากที่สุด ในเรื่องลักษณะของคนที่มีสุขภาพจิตดี
ร้อยละ 96.5 รองลงมาได้แก่ ประโยชน์ของการออกกำลังกายประจำวัน และการบำรุง
รักษาสุขภาพจิตเท่ากัน คือ ร้อยละ 93.1

(1/07/05)
362-10405
2/1/05

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย จำนวน และร้อยละของแม่บ้าน จำแนกตามการปฏิบัติในงาน
สาธารณสุขมูลฐาน (N = 87)

งานสาธารณสุขมูลฐาน	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	การปฏิบัติ	
			ดี	ไม่ดี
การอนามัยแม่และเด็กและ				
การวางแผนครอบครัว	16	12.16	59 (67.8)	28 (32.2)
การโภชนาการ	9	4.62	45 (51.7)	42 (48.3)
การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค	6	5.55	59 (67.8)	28 (32.2)
การสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม และ				
การจัดหาน้ำสะอาด	8	6.14	63 (72.4)	24 (27.6)
การควบคุมและป้องกันโรคใน				
ท้องถิ่น	6	4.40	70 (80.5)	17 (19.5)
การส่งเสริมสุขภาพฟัน	6	2.83	50 (57.5)	37 (42.5)
การส่งเสริมสุขภาพจิต	8	5.08	57 (65.5)	30 (34.5)

$\bar{x} = 40.66$ S.D. = 5.22

จากตาราง 10 ในการศึกษาการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐาน จาก
คะแนนเต็ม 59 พบว่าแม่บ้านมีการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานเฉลี่ย 40.66 และมี
การปฏิบัติด้านเรื่องการควบคุมและป้องกันโรคในท้องถิ่นร้อยละ 80.5 รองลงมาได้แก่
การสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมและการจัดหาน้ำสะอาดร้อยละ 72.4 ส่วนการโภชนาการ และ
การส่งเสริมสุขภาพฟันแม่บ้านปฏิบัติดีเพียงร้อยละ 51.7 และ 57.5 ตามลำดับ

เลขหมู่ _____
เลขทะเบียน 118502

สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ตาราง 11 จำนวนและร้อยละของแม่บ้านจำแนกตามการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการอนามัยแม่และเด็กและการวางแผนครอบครัว (N = 87)

การอนามัยแม่และเด็ก และ การวางแผนครอบครัว	การปฏิบัติ	
	ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง
การอนามัยแม่และเด็ก		
ท่านไปฝากครรภ์ทันทีเมื่อทราบว่าตั้งครรภ์	71 (81.6)	16 (18.4)
ท่านไปฝากครรภ์ รวมทั้งหมดก่อนคลอด อย่างน้อย 4 ครั้ง	75 (86.2)	12 (13.8)
ระหว่างตั้งครรภ์ เมื่อท่านเป็นไข้ท่านซื้อยา แก้ไข้กินเอง	76 (87.4)	11 (12.6)
ท่านรับประทานอาหารประจำวันครบทั้ง 5 หมู่	73 (83.9)	14 (16.1)
ท่านได้รับวัคซีนป้องกันโรคบาดทะยัก 2 ครั้ง	73 (83.9)	14 (16.1)
6 สัปดาห์หลังคลอดท่านไปรับการตรวจ หลังคลอด	84 (96.5)	3 (3.5)
หลังคลอดท่านกินยาทองเหล้าเพื่อขับน้ำคาวปลา	48 (55.2)	39 (44.8)
หลังคลอดกินอาหารครบทั้ง 5 หมู่	58 (66.7)	29 (33.3)
หลังคลอดท่านอยู่ไฟหรือดองแสง เช่น ไข่ เนื้อสัตว์	21 (24.1)	66 (75.9)
ในระยะ 3 เดือนแรกของบุตร ท่านเลี้ยง ลูกด้วยนมแม่	78 (89.7)	9 (10.3)
ก่อนให้นมลูกท่านล้างมือ ล้างเต้านม และ หัวนมเป็นบางครั้ง	54 (62.1)	33 (37.9)

ตาราง 11 จำนวนและร้อยละของแม่บ้านจำแนกตามการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการอนามัยแม่และเด็กและการวางแผนครอบครัว (ต่อ) (N = 87)

การอนามัยแม่และเด็ก และ การวางแผนครอบครัว	การปฏิบัติ	
	ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง
ท่านเริ่มให้อาหารอื่นนอกจากนมแม่เมื่อ		
ลูกอายุครบ 7 วัน	50 (57.5)	37 (42.5)
การวางแผนครอบครัว		
หลังคลอดเดือนครึ่งท่านหรือสามีคุมกำเนิดหรือไม่		
- คุม	82 (94.2)	-
- ไม่คุม	-	5 (5.8)
ขณะที่ท่านหรือสามีใช้วิธีคุมกำเนิดด้วยวิธีใด	79 (90.8)	-
- ยาเม็ดคุมกำเนิด (N = 33)	33 (41.8)	
- ยาฉีดคุมกำเนิด (N = 13)	13 (16.4)	
- ห่วงอนามัย (N = 9)	9 (11.4)	
- ทำหมันหญิง (N = 24)	24 (30.4)	
- ถ่วงยางอนามัย	-	-
- ทำหมันชาย	-	-
- ไม่คุม	-	8 (9.2)
<u>ยาเม็ดคุมกำเนิด (N = 33)</u>		
ท่านเคยล้มกินยาเม็ดคุมกำเนิดหรือไม่ (N = 33)		
- เคย	20 (60.6)	-
- ไม่เคย	13 (39.4)	-

ตาราง 11 จำนวนและร้อยละของแม่บ้านจำแนกตามการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการอนามัยแม่และเด็กและการวางแผนครอบครัว (ต่อ) (N = 87)

การอนามัยแม่และเด็ก และ การวางแผนครอบครัว	การปฏิบัติ	
	ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง
ถ้าเคย เมื่อสัมผัสยาเม็ดคุมกำเนิด 1 เม็ด ท่านจะกินยาทันทีที่กินได้ และงดกินยา เม็ดคุมกำเนิดเมื่อต่อไป	16 (80.0)	4 (20.0)
ขณะกินยาเม็ดคุมกำเนิดท่านตรวจเต้านม ด้วยตนเองอย่างน้อยเดือนละครั้ง	24 (72.7)	9 (27.3)
<u>ยาฉีดคุมกำเนิด (N = 13)</u> ท่านไปรับการฉีดยาคุมกำเนิดทุก 3 เดือน ตามนัด	12 (92.3)	1 (7.7)
ขณะที่ใช้ยาฉีดคุมกำเนิด ท่านไปรับการ ตรวจร่างกายทุก 1 ปี	10 (76.9)	3 (23.1)
<u>ห่วงอนามัย (N = 9)</u> หลังใส่ห่วงอนามัยแล้ว ท่านได้ตรวจสาย ห่วงอนามัยด้วยตนเอง	9 (100)	-
ท่านไปรับการตรวจห่วงอนามัยตามนัดทุกครั้ง <u>การทำหมันหญิง (N = 24)</u>	6 (66.7)	3 (33.3)
ท่านไปรับการตรวจร่างกายหลังทำหมันหญิง ทุก 1 ปี	10 (41.7)	14 (58.3)
ท่านทำงานทุกอย่างตามปกติหลังจากทำหมันหญิง	19 (79.2)	5 (20.8)

จากตาราง 11 ในการศึกษาการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการอนามัยแม่และเด็กและการวางแผนครอบครัว พบว่าแม่บ้านส่วนใหญ่ปฏิบัติถูกต้องมากที่สุดในเรื่องการไปตรวจหลังคลอด ร้อยละ 96.5 รองลงมาได้แก่ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระยะ 3 เดือนแรก ร้อยละ 89.7 และแม่บ้านยังปฏิบัติไม่ถูกต้องในเรื่องการอยู่ไฟหรือรดของแสลงหลังคลอด ร้อยละ 75.9 สำหรับการวางแผนครอบครัว พบว่าแม่บ้านส่วนใหญ่ปฏิบัติถูกต้องในวิธีคุมกำเนิดที่ตนเองกำลังใช้ อยู่ ยกเว้นการทำหมันหญิงแม่บ้านปฏิบัติไม่ถูกต้องในเรื่องการไปตรวจร่างกายหลังทำหมัน ร้อยละ 58.3

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตาราง 12 จำนวน และร้อยละของแม่บ้าน จำแนกตามการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการโภชนาการ
(N = 87)

การโภชนาการ	การปฏิบัติ	
	ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง
ทำนรับประทานอาหารครบ 5 หมู่ ทุกวัน	48 (55.2)	39 (44.8)
ทำนหันเนื้อก่อนแล้วจึงนำไปล้าง	60 (69.0)	27 (31.0)
ทำนรับประทานอาหารประเภทเนื้อสัตว์ สุก ๆ ดิบ ๆ เป็นบางครั้ง	53 (60.9)	34 (39.1)
ทำนจะปอกเปลือกหรือหันผักก่อนล้าง	45 (51.7)	42 (48.3)
ผักทุกชนิดทำนจะทำให้สุกโดยต้มจนเปื่อย เพื่อจะได้เคี้ยวง่าย	43 (49.4)	44 (50.6)
ทำนล้างผลไม้ทุกชนิดจนสะอาดก่อนรับประทาน เป็นบางครั้ง	47 (54.0)	40 (46.0)
ทำนข้าวข้าวจนน้ำสะอาดก่อนหุงต้ม	34 (39.1)	53 (60.9)
ทำนแช่ข้าวเหนียวค้างคืนก่อนนึ่งทุกครั้ง	6 (6.9)	81 (93.1)
ก่อนรับประทานอาหารแหม่ม ลาบปลาร้า ทำนจะทำให้สุกทุกครั้ง	64 (73.6)	23 (26.4)

จากตาราง 12 ในการศึกษาการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการโภชนาการ พบว่าแม่บ้าน
ส่วนใหญ่นิยมปฏิบัติถูกต้องมากที่สุดในเรื่องการประกอบอาหารประเภทแหม่ม ลาบ ปลาร้า
ร้อยละ 73.6 รองลงมาได้แก่ การหันเนื้อก่อนจึงนำไปล้างร้อยละ 69 ส่วนที่ยังปฏิบัติ
ไม่ถูกต้องคือ การทำผักให้สุกร้อยละ 50.6 การข้าวข้าวก่อนหุงต้มร้อยละ 60.9 และการแช่
ข้าวเหนียวค้างคืนก่อนนึ่งร้อยละ 93.1

ตาราง 13 จำนวน และร้อยละของแม่บ้าน จำแนกตามการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค (N = 87)

การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค	การปฏิบัติ	
	ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง
บุตรของท่านได้รับวัคซีนป้องกันวัณโรคตั้งแต่แรกเกิด	83 (95.4)	4 (4.6)
บุตรของท่านได้รับวัคซีนป้องกันโรคคอตีบ ไอกรน บาดทะยัก และโปลิโอ เมื่ออายุ 2 - 3 เดือน	82 (94.2)	5 (5.8)
บุตรของท่านได้รับวัคซีนป้องกันโรคหัดเมื่ออายุ 9 - 12 เดือน	75 (86.2)	12 (13.8)
เมื่อบุตรมีไข้หลังได้รับวัคซีน ท่านเช็ดตัวให้	85 (97.7)	2 (2.3)
ท่านใส่ยาที่คุดหนองที่เกิดจากการฉีดวัคซีนป้องกันวัณโรค	76 (87.4)	11 (12.6)
ท่านนำบุตรไปรับวัคซีนตามนัดทุกครั้ง และได้รับเหมาะสมตามวัย	81 (93.1)	6 (6.9)

จากตาราง 13 ในการศึกษา การปฏิบัติตนเกี่ยวกับการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคพบว่า แม่บ้านส่วนใหญ่มีการปฏิบัติถูกต้องมากที่สุด ในเรื่องการปฏิบัติเมื่อเด็กมีไข้หลังรับวัคซีน ร้อยละ 97.7 รองลงมาได้แก่ เด็กได้รับวัคซีนป้องกันวัณโรค และโรคคอตีบ ไอกรน บาดทะยัก และโปลิโอ และการนำเด็กไปรับวัคซีนตามนัดทุกครั้ง และได้รับเหมาะสมตามวัย ร้อยละ 95.4 94.2 และ 93.1 ตามลำดับ

ตาราง 14 จำนวน และร้อยละ ของแม่บ้าน จำแนกตามการปฏิบัติเกี่ยวกับการสุขาภิบาล
สิ่งแวดล้อมและการจัดหาน้ำสะอาด (N = 87)

การสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมและ การจัดหาน้ำสะอาด	การปฏิบัติ	
	ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง
บ้านของท่านมีแสงสว่างและการระบาย		
อากาศเพียงพอ	84 (96.5)	3 (3.5)
ท่านกำจัดขยะโดยวิธี		
- เผา	23 (26.4)	-
- ผึ่ง	-	-
- เทศบาลเก็บ	61 (70.1)	-
- ทิ้งทั่วไป	-	3 (3.5)
ถังรองรับขยะบ้านท่านมีฝาปิดมิดชิด	38 (43.7)	49 (56.3)
ท่านกำจัดน้ำโสโครก โดยปล่อยให้ไหล		
ไปตามพื้นดินและขังเป็นแอ่งน้ำ	66 (75.9)	21 (24.1)
สมาชิกทุกคนในบ้านท่านใช้ส้วมซึม	86 (98.8)	1 (1.2)
ส้วมของบ้านท่านอยู่ห่างจากบ่อน้ำประมาณ		
30 เมตร หรือ 15 วา	52 (59.8)	35 (40.2)
ท่านมีน้ำดื่มที่ใช้ที่สะอาด และปลอดภัย	71 (81.6)	16 (18.4)
ท่านทำน้ำให้สะอาดก่อนนำมาใช้ดื่ม	64 (73.6)	23 (26.4)

จากตาราง 14 ในการศึกษาการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมและ
การจัดหาน้ำสะอาด พบว่าแม่บ้านส่วนใหญ่ปฏิบัติถูกต้องมากที่สุด ในเรื่องสมาชิกทุกคนในบ้าน
ใช้ส้วมซึมร้อยละ 98.8 รองลงมาได้แก่ แสงสว่าง และการระบายอากาศของบ้านร้อยละ
96.5 ส่วนการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องคือ ถังรองรับขยะที่มีฝาปิดมิดชิดร้อยละ 56.3

ตาราง 15 จำนวน และร้อยละของแม่บ้าน จำแนกตามการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการควบคุมและป้องกันโรคในท้องถิ่น (N = 87)

การควบคุมและป้องกันโรคในท้องถิ่น	การปฏิบัติ	
	ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง
ท่านทำลายแหล่งเพาะพันธุ์แมลงวัน โดย		
การกำจัดขยะที่ถูกต้องวิธี	84 (96.5)	3 (3.5)
ท่านล้างมือก่อนปรุงอาหารและรับประทานอาหาร		
อาหารเป็นบางครั้ง	65 (74.7)	22 (25.3)
ท่านดื่มน้ำต้มหรือกรองเป็นบางครั้ง	52 (59.8)	35 (40.2)
ท่านเก็บน้ำดื่มมาใช้ในบ้านของท่านมี		
ฝาปิดทุกอัน	61 (70.1)	26 (29.9)
ท่านเก็บอาหารที่ปรุงแล้วไว้อย่างมิดชิด		
หรือมีฝาปิดซีครอบ	80 (92.0)	7 (8.0)
ท่านรักษาความสะอาดภายในบ้าน และ		
บริเวณบ้านให้สะอาดเรียบร้อย	60 (69.0)	27 (31.0)

จากตาราง 15 ในการศึกษาการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการควบคุมและป้องกันโรคในท้องถิ่น พบว่าแม่บ้านส่วนใหญ่มีการปฏิบัติถูกต้องมากที่สุด ในเรื่องการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์แมลงวันร้อยละ 96.5 รองลงมาได้แก่ การเก็บอาหารที่ปรุงแล้วไว้อย่างมิดชิดร้อยละ 92 ส่วนการดื่มน้ำต้มหรือกรองแม่บ้านปฏิบัติถูกต้องเพียงร้อยละ 59.8

ตาราง 16 จำนวน และร้อยละ ของแม่บ้าน จำแนกตามการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพฟัน (N = 87)

การส่งเสริมสุขภาพจิต	การปฏิบัติ	
	ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง
ทำนแปรงฟันเป็นประจำทุกวัน	77 (88.5)	10 (11.5)
ทำนแปรงฟันทั้งฟันบนฟันล่างโดยการถูขึ้นถูลง	37 (42.5)	50 (57.5)
ทำนแปรงฟันเช้าและเย็น	4 (4.6)	83 (95.4)
ทำนไม่เคยบ้วนปากแรง ๆ ทันทีหลัง รับประทานอาหาร	49 (56.3)	38 (43.7)
ทำนกินอาหารเป็นเวลาและกินอาหารที่ ไม่มีรสหวาน หรือเหนียวติดฟันง่าย	25 (28.7)	62 (71.3)
ทำนไปตรวจสุขภาพปากและฟัน อย่างน้อย ปีละครั้ง	40 (46.0)	47 (54.0)

จากตาราง 16 ในการศึกษาการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพฟัน พบว่า แม่บ้านส่วนใหญ่ปฏิบัติถูกต้องมากที่สุด ในเรื่องการแปรงฟันเป็นประจำทุกวันร้อยละ 88.5 รองลงมาได้แก่ การบ้วนปากทันทีหลังรับประทานอาหารร้อยละ 56.3 ส่วนการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องคือ การแปรงฟันทั้งฟันบนฟันล่างโดยการถูขึ้นถูลงร้อยละ 57.5 การแปรงฟันเช้าและเย็นร้อยละ 95.4 การกินอาหารเป็นเวลาและกินอาหารที่ไม่มีรสหวานร้อยละ 71.3 และการไปตรวจสุขภาพปากและฟันอย่างน้อยปีละครั้งร้อยละ 54

ตาราง 17 จำนวน และร้อยละ ของแม่บ้าน จำแนกตามการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพจิต (N = 87)

การส่งเสริมสุขภาพจิต	การปฏิบัติ	
	ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง
อารมณ์ของท่านเปลี่ยนแปลงง่าย	45 (51.7)	42 (48.3)
ท่านผ่อนคลายอารมณ์โดยฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ และทำงานอดิเรก	86 (98.8)	1 (1.2)
ท่านสามารถตัดสินใจได้ โดยไม่ลังเล		
เมื่อมีเหตุการณ์เฉพาะหน้า	60 (69.0)	27 (31.0)
ท่านเบื่อหน่ายต่อเหตุการณ์รอบตัว	16 (18.4)	71 (81.6)
ในวันหนึ่งๆ ท่านมีเวลาพักผ่อน โดยการนอนเล่น ฟังวิทยุ และดูโทรทัศน์	85 (97.7)	2 (2.3)
ท่านออกกำลังกายเป็นประจำทุกวัน	23 (26.4)	64 (73.6)
เมื่อไม่สบายใจหรือวิตกกังวล ท่านมักจะ		
เก็บไว้คนเดียว	59 (67.8)	28 (32.2)
ทำงานด้วยความพอใจในงาน หรือหน้าที่ของตน	78 (89.7)	9 (10.3)

จากตาราง 17 ในการศึกษาการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพจิต พบว่า แม่บ้านส่วนใหญ่ปฏิบัติถูกต้องมากที่สุด ในเรื่องการผ่อนคลายอารมณ์ร้อยละ 98.8 รองลงมา ได้แก่ การพักผ่อนในแต่ละวันร้อยละ 97.7 ส่วนการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องคือ การเบื่อหน่ายต่อเหตุการณ์รอบตัวร้อยละ 81.6 และการออกกำลังกายเป็นประจำทุกวันร้อยละ 73.6

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการปฏิบัติตนในงานสาธารณสุขมูลฐานของแม่บ้าน

ตาราง 18 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการปฏิบัติตนในงานสาธารณสุขมูลฐานของแม่บ้าน

ความรู้	การปฏิบัติ		รวม
	ดี	ไม่ดี	
ดี	29 (63.0)	17 (37.0)	46 (100)
ไม่ดี	15 (36.6)	26 (63.4)	41 (100)
รวม	44 (50.6)	43 (49.4)	87 (100)

$\chi^2 = 6.07$ d.f. = 1   p < .01

จากตาราง 18 จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการปฏิบัติตนในงานสาธารณสุขมูลฐาน พบว่าแม่บ้านที่มีความรู้ดีมีการปฏิบัติดีร้อยละ 63 ส่วนแม่บ้านที่มีความรู้ไม่ดีมีการปฏิบัติดีร้อยละ 36.6 จากการทดสอบไค-สแควร์ (χ^2) พบว่าความรู้และการปฏิบัติตนในงานสาธารณสุขมูลฐาน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < .01$ สรุปได้ว่าแม่บ้านที่มีความรู้ดีจะมีการปฏิบัติตนในงานสาธารณสุขมูลฐานได้ดีกว่าแม่บ้านที่มีความรู้ไม่ดี

ตาราง 19 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการปฏิบัติตน ด้านการอนามัยแม่และเด็กและ
การวางแผนครอบครัวของแม่บ้าน

ความรู้	การปฏิบัติ		รวม
	ดี	ไม่ดี	
ดี	37 (72.5)	14 (27.5)	51 (100)
ไม่ดี	22 (61.1)	14 (38.9)	36 (100)
รวม	59 (67.8)	28 (32.2)	87 (100)

$\chi^2 = 1.26$ d.f. = 1 $p > .05$

จากตาราง 19 จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการปฏิบัติตนด้าน
การอนามัยแม่และเด็กและการวางแผนครอบครัว พบว่าแม่บ้านที่มีความรู้ดีมีการปฏิบัติดีร้อยละ
72.5 ส่วนแม่บ้านที่มีความรู้ไม่ดีมีการปฏิบัติดีร้อยละ 61.1 จากการศึกษาทดสอบไค-สแควร์ (χ^2)
พบว่า ความรู้และการปฏิบัติตนด้านการอนามัยแม่และเด็กและการวางแผนครอบครัวไม่มีความ
สัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p > .05$ สรุปได้ว่าความรู้ของแม่บ้านและการปฏิบัติตน
ทางด้านการอนามัยแม่และเด็กและการวางแผนครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กัน

ตาราง 20 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการปฏิบัติตนด้านการโภชนาการของแม่บ้าน

ความรู้	การปฏิบัติ		รวม
	ดี	ไม่ดี	
ดี	41 (59.4)	28 (40.6)	69 (100)
ไม่ดี	4 (22.2)	14 (77.8)	18 (100)
รวม	45 (51.7)	42 (48.3)	87 (100)

$$\chi^2 = 7.91$$

$$d.f. = 1$$

$$p < .01$$

จากตาราง 20 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการปฏิบัติตนด้านการโภชนาการพบว่า แม่บ้านที่มีความรู้ดีมีการปฏิบัติดีร้อยละ 59.4 ส่วนแม่บ้านที่มีความรู้ไม่ดีมีการปฏิบัติดีร้อยละ 22.2 จากการทดสอบไค-สแควร์ (χ^2) พบว่า ความรู้และการปฏิบัติตนด้านการโภชนาการมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < .01$ สรุปได้ว่าแม่บ้านที่มีความรู้ดีจะมีการปฏิบัติตนด้านการโภชนาการได้ดีกว่าแม่บ้านที่มีความรู้ไม่ดี

ตาราง 21 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และการปฏิบัติตน ด้านการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค
ของแม่บ้าน

ความรู้	การปฏิบัติ		รวม
	ดี	ไม่ดี	
ดี	53 (70.7)	22 (29.3)	75 (100)
ไม่ดี	6 (50.0)	6 (50.0)	12 (100)
รวม	59 (67.8)	28 (32.2)	87 (100)

Fisher's exact test $p = .138$

จากตาราง 21 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการปฏิบัติตนด้านการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค พบว่าแม่บ้านที่มีความรู้ดีมีการปฏิบัติดีร้อยละ 70.7 ส่วนแม่บ้านที่มีความรู้ไม่ดีมีการปฏิบัติดีร้อยละ 50 จากการทดสอบฟิชเชอร์ เอกแซกท์ พบว่าความรู้และการปฏิบัติตนด้านการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p > .05$ สรุปได้ว่าความรู้ของแม่บ้านและการปฏิบัติตนทางด้านการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคไม่มีความสัมพันธ์กัน

ตาราง 22 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการปฏิบัติตน ด้านการสุขภาพสิ่งแวดล้อมและ
การจัดหาน้ำสะอาดของแม่บ้าน

ความรู้	การปฏิบัติ		รวม
	ดี	ไม่ดี	
ดี	49 (72.1)	19 (27.9)	68 (100)
ไม่ดี	14 (73.7)	5 (26.3)	19 (100)
รวม	63 (72.4)	24 (27.6)	87 (100)

$\chi^2 = 0.02$ d.f. = 1   p > .05

จากตาราง 22 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการปฏิบัติตนด้านการสุขภาพสิ่งแวดล้อมและการจัดหาน้ำสะอาด พบว่าแม่บ้านที่มีความรู้ดีมีการปฏิบัติดีร้อยละ 72.1 ส่วนแม่บ้านที่มีความรู้ไม่ดีมีการปฏิบัติดีร้อยละ 73.7 จากการทดสอบไค-สแควร์ (χ^2) พบว่าความรู้และการปฏิบัติตนด้านการสุขภาพสิ่งแวดล้อมและการจัดหาน้ำสะอาดไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p > .05$ สรุปได้ว่าความรู้ของแม่บ้านและการปฏิบัติตนทางด้านการสุขภาพสิ่งแวดล้อมและการจัดหาน้ำสะอาดไม่มีความสัมพันธ์กัน

ตาราง 23 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และการปฏิบัติตนด้านการควบคุมและป้องกันโรคใน
ท้องถิ่นของแม่บ้าน

ความรู้	การปฏิบัติ		รวม
	ดี	ไม่ดี	
ดี	61 (81.3)	14 (18.7)	75 (100)
ไม่ดี	9 (75.0)	3 (25.0)	12 (100)
รวม	70 (80.5)	17 (19.5)	87 (100)

Fisher's exact test $p = .428$

จากตาราง 23 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการปฏิบัติตนด้านการควบคุมและป้องกันโรคในท้องถิ่น พบว่าแม่บ้านที่มีความรู้ดีมีการปฏิบัติดีร้อยละ 81.3 ส่วนแม่บ้านที่มีความรู้ไม่ดีมีการปฏิบัติดีร้อยละ 75 จากการทดสอบพิชเชอร์ เอ็กแซกท์ พบว่าความรู้และการปฏิบัติตนด้านการควบคุมและป้องกันโรคในท้องถิ่น ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p > .05$ สรุปได้ว่าความรู้ของแม่บ้านและการปฏิบัติตนทางด้านการควบคุมและป้องกันโรคในท้องถิ่นไม่มีความสัมพันธ์กัน

ตาราง 24 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการปฏิบัติตนด้านการส่งเสริมสุขภาพของแม่บ้าน

ความรู้	การปฏิบัติ		รวม
	ดี	ไม่ดี	
ดี	34 (63.0)	20 (37.0)	54 (100)
ไม่ดี	16 (48.5)	17 (51.5)	33 (100)
รวม	50 (57.5)	37 (42.5)	87 (100)

$$x^2 = 1.76$$

$$d.f. = 1$$

$$p > .05$$

จากตาราง 24 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และการปฏิบัติตนด้านการส่งเสริมสุขภาพ พบว่าแม่บ้านที่มีความรู้ดีมีการปฏิบัติดีร้อยละ 63 ส่วนแม่บ้านที่มีความรู้ไม่ดีมีการปฏิบัติดีร้อยละ 48.5 จากการทดสอบไค-สแควร์ (x^2) พบว่าความรู้และการปฏิบัติตนด้านการส่งเสริมสุขภาพไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p > .05$ สรุปได้ว่าความรู้ของแม่บ้านและการปฏิบัติตนทางด้านการส่งเสริมสุขภาพไม่มีความสัมพันธ์กัน

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

ตาราง 25 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการปฏิบัติตนด้านการส่งเสริมสุขภาพจิตของแม่บ้าน

ความรู้	การปฏิบัติ		รวม
	ดี	ไม่ดี	
ดี	45 (66.2)	23 (33.8)	68 (100)
ไม่ดี	12 (63.2)	7 (36.8)	19 (100)
รวม	57 (65.5)	30 (34.5)	87 (100)

$$x^2 = 0.06$$

$$d.f. = 1$$

$$p > .05$$

จากตาราง 25 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการปฏิบัติตนด้านการส่งเสริมสุขภาพจิต พบว่าแม่บ้านที่มีความรู้ดีมีการปฏิบัติดีร้อยละ 66.2 ส่วนแม่บ้านที่มีความรู้ไม่ดีมีการปฏิบัติดีร้อยละ 63.2 จากการทดสอบไค-สแควร์ (x^2) พบว่าความรู้และการปฏิบัติตนด้านการส่งเสริมสุขภาพจิตไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p > .05$ สรุปได้ว่าความรู้ของแม่บ้านและการปฏิบัติตนทางด้านการส่งเสริมสุขภาพจิตไม่มีความสัมพันธ์กัน